

LAPOK, FOLYÓIRATOK

Tunisz és Korzika

Az olasz-francia feszültség napjaiban meglepetésszerűen hat *André Tardieu*, az Olaszországgal való kiegyezés szószólójának cikke a *Revue des deux Mondes* legutóbbi számában. A cikk tulajdonképpen Tardieunek az idej Volta-kongresszuson tartott beszéde, melyben a híres jobboldali politikus ismét az Olaszországgal való sürgős kiegyezést szorgalmazza. A Földközi tenger s Afrika uralásában szerinte Angliának s főleg Francia- és Olaszország meg kell találniuk a kiegyezés és együttműködés útját. Mindhárom államnak létérdeke — írja — a Földközi-tengeri kijáratok szabadsága s ezért Anglia, Franciaország és Itália helytelenül tennék, ha a Földközi tengerért és Afrikáért marakodnának, ahelyett, hogy közösen élveznék a kínálózó előnyöket.

A *Die Neue Weltbühne* hasábjain Rudolf *Firth* s *Max Werner* mutatják ki világosan a tuniszi kérdés hátterét. Kiderül, hogy a tuniszi olaszok száma 106-, a franciáké pedig 86 ezer. Természetesen Mussolinét nem a tuniszi olaszok felszabadítása, hanem Tunisz nyersanyagai érdeklik s újabb hatalmi pozíciót szeretne kiépíteni a Földközi-tengeren Franciaország és Anglia ellen. Tunisz megtámadása két irányból: a Szicília és Tunisz közti flotta és repülőbázissá kiépített Pantellaria szigetéről és olasz Libia felől várható.

Korzika szigetének stratégiai jelentősége szintén elsőrangú, mert Toulon és Bizerte francia hadikikötőkkel Franciaország Földközi-tengeri hatalmának legfontosabb támaszpontja.

Franciaországgal szemben Olaszországot a Harmadik Birodalom teljes erővel támogatja. A *Deutsche Wehr* még 1938 januárjában megírta, hogy az olasz birodalom hid, melyen át a gazdag Afrikához s a szabad Indiai Óceánhoz lehet jutni.

Németország pénzügyi helyzete

A *Revue de Paris* november 15.-i száma érdekes tanulmányt közöl Schacht pénzügyi politikájáról. Hogy az egyre növekvő állam- és pártgépezet szükségleteit fedezhesse, Schacht a burkolt infláció módszeréhez folyamodott. Viszont ismerve a német népnek még a weimari korszakból eredő infláció-izonyát, a nagyfoku pénzfelhígítást az árak emelkedésének megakadályozásával palástolta el. Ezért növelni próbálta a termelést, hogy a szükségleti cikkek termelése azonos maradjon a kibocsátott papírpénztömeg értékével. Ugyanakkor ügyelt arra, hogy a tömegek vásárlóképessége ne emelkedjék, miértis az infláció okozta pénzfelesleg betétek alakjában bankokba került, vagyis immobilizálódott. A magyarányú fegyverkezés, valamint a nyári mozgósítás azonban visszaesést okozott az iparban s ezért Schacht pénzügyi manőverei nem érték el a kívánt célt.

Hogyan készül ma egy könyv Madridban?

Az irodalomtörténetben egyedülálló módon készült el a 13. Nemzetközi Brigád *Csapajev* nevű századának története, ahogy ezt *Alfred Kantorowicz* az *Europe* november 15.-i számában elmondja. A Csapajev-század, melynek tagjai 21 nemzetből kerültek ki, hősiessen harcolt Terruelnél, Malagánál, Granadánál s Brunettenél. Ezeknek a harcoknak törté-

netét írta meg a század hetvenkilenc tollforgatója Kantorowitz irányításával, (a könyv címe: *Tchapaiev — le batallion des 21 nationalités*) Madridban a polgárháború második telén. A Diana-nyomda, hol a könyvet nyomták a Cité Universitaire negyedben a Franco-állásokkal szemben, lövészárkok, fedezékek, házromok között egy barakkban működött. Nyomdászai frontkatonák voltak, akik pihenőjükben a lövészárkot szedőgéppel cserélték fel.

Az angol-amerikai kereskedelmi egyezmény

A *Libertatea* c. román közgazdasági szemlében St. Antim az angol-amerikai kereskedelmi egyezménnyel kapcsolatban rámutatott azokra a nehézségekre, amiket az a angol dominiumok gördítettek az egyezmény létrejötté elé. Az Ottawai egyezés óta a Brit Birodalom többé-kevésbé zárt gazdasági egység. Az anyaország, a gyarmatok és dominiumok termékei kiegészítették egymást, az angol Birodalom legnagyobb részét saját maga fedezte szükségleteit. Amilyen mértékben elzárkóztak az autarkias államok a külföldi bevétel elől, olyan mértékben romlott Anglia külkereskedelmi mérlege. Hasonló helyzet alakult ki az Egyesült Államokban, úgyhogy a két világ gazdasági magyhatalomnak közelednie kellett egymáshoz, hogy termékeik kicserélésével helyreállíthassák gazdasági egyensúlyukat. Az angol-amerikai egyezmény különben a világkereskedelmi forgalom 30 százalékát teszi s évi 1250 millió dollár értékű árumennyiség forgalmát irányozza elő. Az egyezmény politikailag bár nyitva áll minden más állam előtt, kétségtelenül Németország ellen irányul. Az Egyesült Államok u. i. Németország kereskedelmi politikáját rendkívül sérelmesnek tekinti s ezért kizárta az egyezményben való részvétel lehetőségéből. Szóba kerül az is — írja Antim — hogy a német árukra 50 százalékos vámemelést alkalmaznak, feleletül Németország délamerikai kereskedelmi üzelméire.

A háború szociológiája

A *Revue Internationale de Sociologie* érdekes összefoglalását adja a háború tárgy körével foglalkozó szociológiai munkáknak. A múlt században a szociális darwinizmus iskolája a háborút biológiai alapon akarta megmagyarázni. Eszerint a felfogás szerint a háború az emberek természetes kiválasztódásának, szelekciójának összege. Gumplovicz osztrák szociológus 1883-ban megjelent könyvében (*A fajok harcának elmélete*) az Osztrák-Magyar Monarchia nemzetiségeinek harcát az osztályharc formájának minősíti s ezenal a történelmi folyamat lényegét a nemzetiségi csoportok kölcsönös küzdelmében látja.

Steinmetz műveiben (*A háború, mint szociológiai probléma* és *A háború filozófiája*) a háborút kollektív erőfeszítésnek tünteti fel, mely a legjobb eszköz a nemzetek nevelésére. Beállításában a szelekció egyedüli módszere a szenvedés s ezért szembeszáll azzal a felfogással, mely szerint a háború következményei a demoralizáció s a népi értékek megsemmisülése.

A Nemzetközi Szociológiai Intézet 10. kongresszusának tárgya — mint ismeretes — a háború és béke szociológiája volt, melynek során feldolgozták a háború demográfiai, lélektani, erkölcsi, jogi és gazdasági vonatkozásait. Jean Duprat francia szociológus mindenekelőtt a hadiipar jelentőségét emelte ki.

Az angol és a német jellem

A Párizsban megjelenő *Zukunft* c. hetilap angol-német különszámában többek közt az angol és német átlagember jellemének és vérmérsékletének összehasonlítását adja. Az egyik tanulmányt *Harold Nicolson*, a másikat *Arthur Koestler* írta. Nicolson kiemeli, hogy míg az átlag angol elfogadja a német rokonságot, addig a német kispolgár semmiféle illuziót nem táplál északi fajtestvéreiről. Viszont az angol kispolgár csak a német nép szőke haját, kék szemét, háziasságát és sportszeretetét ismeri s azt hiszi, hogy Németország magáévá teszi az angol kompromisszumos politikát is. Nem érti, hogy a német szellem kifejezetten kompromisszum-ellenes.

A német értelmiség előtt a politikai gondolkodás és cselekvés filozófiai elvek alkalmazása s eszerint a felfogás szerint az angol opportunizmus elvvé emelt elvtelenség. S ha az átlag angol szembenáll a filozofáló Fichte-Hegel utódokkal, úgy a német filiszter számára érthetetlen a kettős könyvvitel módszerének a politikában való alkalmazása. A német szellem a megalkuvást kísérő eszköznek tekinti, amihez csak vágszükségben nyul. Mindezeknek az eltéréseknek szociológiai gyökerét Koestler abban látja, hogy az angol politikát irányító arisztokrácia elpolgárosodott s átvette a kereskedelmi ügyvitel módszereit, a német polgárosodás folyamata ellenben még nem zárult le. Az angolok a lovagi kardot főkönyvvel, a pajzsot pedig mérleggel helyettesítették. A németek azonban még mindig a pán-célnál tartanak.

A lengyel központi iparvidék jelentősége

A német terjeszkedés legújabb irányát a *Deutsche Rundschau* decemberi számában megjelent tanulmány is jelzi, mely a lengyel ipar központjáról számol be. A tanulmány szerzője, *Walter Pahl* német geopolitikus szerint a lengyelek gazdaságpolitikai célkitűzései először Gdunia kikötőjének kiépítésében nyilvánultak meg. Tizenöt év alatt a kis halászfaluból százezer lakosu világgikötő lett, Lengyelország Észak-tengeri terjeszkedésének bázisa. Gdunia felépítésén keresztül Lengyelország nem csupán külkereskedelmi függetlenségét, hanem keleteurópai befolyását is biztosítani akarja. A mai Lengyelország azonban két részből áll: az erős és fejlett iparu Nyugat-Lengyelországból, mely ezelőtt Németországhoz tartozott és a tulnyomóan agrár jellegű, visszamaradt Kelet-Lengyelországból. A lengyel gazdaságpolitika jelenlegi célja a két vidék összehangolása s ezért minden eszközzel a központi fekvésű Sandomierc-*iparvidék* fejlődését szorgalmazza. Ez a vidék azonban — mint azt *Kwiatowsky* lengyel iparügyi miniszter kiemelte — még csak félig bir ipari jelleggel. Még nincs kialakult gazdasági képe, nemzeti veszedelem esetén azonban geopolitikai helyzete következtében a lengyel nemzetvédelem központja lehet. Sandomierc vidéke 58.669 négyzetkilométer, 5.6 millió lakossal. Termőföldjei rendkívül gazdagok, közvetlen közelében fekszenek a Felső-szléziai szénbányák, valamint a Lengyelországhoz csatolt Teschen-i terület vasművei. Jelenleg e vidéken 20 nagyobb ipartelep működik, villanyosításuk igen előrehaladt. Vasuti kapcsolatai Varsóval s a tengerrel elégségesek. A kiépülendő központi iparvidék féltávolságra van a Balti és Fekete tenger között. E körülmény adja az itt folyó iparosítás külpolitikai jelentőségét Gdunia és Konstanca között.

(g. e.)